

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา และสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5741

เรื่อง ข้าวคาร์บอนต่ำสู่การแข่งขันในตลาดต่างประเทศ
ผู้เรียบเรียง นางสาวพรรณทิภา นิลโสภณ วิทยากรเชี่ยวชาญ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 2 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ สิงหาคม 2568

เกษตรกรในประเทศไทยปลูกข้าวในพื้นที่เพาะปลูกประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งประเทศ และข้าวถือเป็นสินค้าส่งออกสำคัญ โดยประเทศไทยอยู่ในฐานะผู้ส่งออกข้าวรายใหญ่ของโลก แต่ในปัจจุบัน ตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ เริ่มให้ความสำคัญกับ สินค้าเกษตรที่มีการผลิตอย่างยั่งยืน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวให้ข้าวไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาด ต่างประเทศ โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความยั่งยืนทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพ ข้าวคาร์บอนต่ำจึงเป็น แนวทางที่สามารถตอบสนองต่อแนวโน้มความต้องการของตลาดต่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการลดก๊าซ เรือนกระจกและการผลิตอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การผลิตข้าวคาร์บอนต่ำยังสอดคล้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ รวมทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับ กฎระเบียบ และมาตรการระหว่างประเทศที่นำประเด็นการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาเป็นเงื่อนไขทางการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเข้มงวด เช่น สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ส่งผลให้หลายประเทศรวมถึงประเทศไทย เริ่มส่งเสริมการปลูกข้าวคาร์บอนต่ำ เพื่อบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจ กับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (Green Consumer) และข้าวที่ผ่านการปลูกด้วยกระบวนการนี้สามารถเพิ่มมูลค่าและ จำหน่ายได้ราคาดี

ข้าวคาร์บอนต่ำ คือ ข้าวที่ผลิตโดยกระบวนการที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตลอดห่วงโซ่อุปทาน ตั้งแต่การเตรียมดิน การจัดการน้ำ การใช้ปุ๋ย การเก็บเกี่ยว ไปจนถึงกระบวนการแปรรูปและขนส่ง กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ได้ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวคาร์บอนต่ำ ด้วยวิธีการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เพราะจะ ช่วยให้ขบวนการใช้น้ำในการเพาะปลูกได้กว่า 50 เปอร์เซ็นต์ และยังช่วยลดการปล่อยก๊าซที่ก่อให้เกิด ภาวะเรือนกระจกได้ และการทำงานด้วยเทคโนโลยี 4 ป.+1 IPM ซึ่งเทคโนโลยีนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับการ ทำนาในที่ราบลุ่มภาคกลาง เทคนิค 4 ป. และ 1 IPM มีขั้นตอน ดังนี้ ป. 1 คือ การปรับที่นาด้วยระบบเลเซอร์ ให้มีความเรียบสม่ำเสมอ ป. 2 คือ การทำเปียกสลับแห้ง โดยให้น้ำแบบเปียกสลับแห้งและจะมีการฝั่งต่อตรวจ ระดับน้ำในแปลงนาที่ปรับระดับ ซึ่งเกษตรกรจะสามารถตรวจค่าความชื้นได้ โดยไม่จำเป็นต้องขังน้ำในนา ตลอดเวลา ป. 3 คือ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยได้ตรงตามความจำเป็นของพืช

สามารถช่วยให้เกษตรกรลดต้นทุนได้ ปี 4 คือ การแปรสภาพฟางข้าวให้ปลอดการเผา โดยทำการไถกลบและหมัก เพื่อลดหมอกควันจากการทำให้โลกร้อนได้ และ IPM คือ การใช้การกำจัดแมลงศัตรูพืชแบบผสมผสาน พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น การวัดอุณหภูมิ ปริมาณฝน และค่าความชื้น เป็นต้น รวมทั้งการใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับระบบคาร์บอนต่ำ โดยการคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ระยะเวลาสั้นในการเพาะปลูก หรือมีความทนต่อสภาวะแห้งแล้งสามารถลดการใช้น้ำและลดการเกิดก๊าซมีเทนในนาข้าว ซึ่งข้าวคาร์บอนต่ำเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศที่สนับสนุนสินค้าเกษตรที่มีการผลิตอย่างยั่งยืน โดยสามารถจำหน่ายได้ในราคาสูงกว่าข้าวทั่วไป อย่างไรก็ตาม ข้าวคาร์บอนต่ำของประเทศไทยกำลังมีคู่แข่งทางการค้าข้าวที่สำคัญคือ ประเทศเวียดนามที่มีนโยบายการแข่งขันทางการตลาดและมีการพัฒนาการผลิตข้าวคาร์บอนต่ำอย่างรวดเร็ว โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มุ่งเน้นเรื่องการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการเกษตร ซึ่งประเทศเวียดนามใช้เทคนิคการปลูกข้าวคล้ายกับประเทศไทย โดยเน้นการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก รวมทั้งมีการผลักดันนโยบาย Net Zero Emission ผลิตข้าวคาร์บอนต่ำ จึงมีข้อได้เปรียบด้านต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าประเทศไทย และการเข้าถึงตลาดการค้าข้าวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้มากกว่าประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีข้อตกลง FTA กับสหภาพยุโรป ซึ่งมีข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด จึงอาจทำให้สามารถเข้าสู่ตลาดยุโรปได้ดีกว่าข้าวคาร์บอนต่ำของประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มี "กฎหมายเฉพาะ" ที่ส่งเสริมการผลิตข้าวคาร์บอนต่ำโดยตรง แต่มีนโยบายและโครงการที่สนับสนุนการผลิตข้าวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มความสามารถของการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ เช่น โครงการ Thai Rice NAMA เป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กับองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศของเยอรมัน (GIZ) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตข้าวที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก “โมเดล 3R” ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อลดผลกระทบจากการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม เป็นต้น ดังนั้น ข้าวคาร์บอนต่ำจึงไม่ใช่เพียงแนวทางเพื่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของข้าวไทยในตลาดต่างประเทศ การส่งเสริมการผลิตข้าวคาร์บอนต่ำอย่างเป็นระบบจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาสถานะประเทศผู้ส่งออกข้าวรายสำคัญของโลก พร้อมทั้งขับเคลื่อนเป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเรื่องการผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน (SDG 12) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (SDG 13) ซึ่งการดำเนินการอย่างบูรณาการทั้งจากภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร จึงมีความสำคัญยิ่งต่ออนาคตของข้าวไทย

บรรณานุกรม

- Jaturong Kobkaew. (9 พฤศจิกายน 2567). **ศึกชิงบัลลังก์ข้าวคาร์บอนต่ำ...ไทยพร้อมหรือยัง?**. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2568 จาก <https://www.salika.co/2024/11/09/low-carbon-rice-production-competition/>
- มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะวิทยาศาสตร์. (ม.ป.ป.). **เป้าหมาย SDGs 17 ประการ**. สืบค้น 28 พฤษภาคม 2568 จาก <https://science.mahidol.ac.th/sdgs/sdgs-17/>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (8 พฤศจิกายน 2567). **ไทยพร้อมหรือยัง? ศึกชิงบัลลังก์ข้าวคาร์บอนต่ำ**. สืบค้น 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://tpso.go.th/news/2411-0000000003>
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าว. (1 เมษายน 2568). **'ข้าวคาร์บอนต่ำ' อนาคตเกษตรไทย ลดต้นทุน-ลดโลกร้อน ขยายตลาดพรีเมียม**. สืบค้น 26 พฤษภาคม 2568 จาก <https://brps.ricethailand.go.th/page/54747>